

Διαδικασία εκκαθάρισης ΔΠΙ

Το παρόν κείμενο προέρχεται από το [1].

Η γενική ¹ διαδικασία εκκαθάρισης Δικαιωμάτων Πνευματικής Ιδιοκτησίας (ΔΠΙ) απαρτίζεται από τα ακόλουθα στάδια:

A. Στάδιο προετοιμασίας

1. Δημιουργώ έναν αναλυτικό κατάλογο σε μορφή πίνακα² με όλους τους πόρους που επιθυμώ ως δημιουργός μαθήματος να συμπεριλάβω στο μάθημά μου.
2. Διακρίνω τους πόρους σε δύο βασικές κατηγορίες: σε αυτούς που μου ανήκουν και σε αυτούς που ανήκουν σε άλλους. Δείτε την ενότητα 1 του [1].

B. Στάδιο αδειοδότησης των πόρων που μου ανήκουν

3. Με βάση τα κριτήρια που αναφέρθηκαν στη ενότητα 3 του [1], αποφασίζω με ποια άδεια χρήσης CC αδειοδοτώ τους πόρους που μου ανήκουν και τη δηλώνω συγκεντρωτικά στο **σημείωμα αδειοδότησης**. Επίσης, δηλώνω και τον τρόπο με τον οποίο επιθυμώ να αναφέρονται σε μένα ως δημιουργό του πόρου (ή της συλλογής πόρων) στο **σημείωμα αναφοράς**. Δείτε τις σχετικές οδηγίες στο [3].

Γ. Στάδιο εκκαθάρισης ΔΠΙ πόρων που ανήκουν σε τρίτους

Σε αυτό το στάδιο διακρίνουμε τους πόρους σε δύο υποκατηγορίες,

- i. σε αυτούς που μπορώ να διαπιστώσω ποιος είναι ο δικαιούχος, και άρα γνωρίζω πού πρέπει να απευθυνθώ προκειμένου να αιτηθώ άδεια χρήσης (*υποκατηγορία 1*), και
- ii. σε αυτούς που δεν μπορώ να διαπιστώσω ποιος είναι ο δικαιούχος, δηλαδή δεν έχω πλήρη εικόνα των πνευματικών δικαιωμάτων (*υποκατηγορία 2*).

Στο στάδιο αυτό, για τους πόρους για τους οποίους έχω πλήρη εικόνα των πνευματικών δικαιωμάτων (υποκατηγορία 1) πρέπει να αποφασίσω εάν θα ακολουθήσω τη **διαδικασία αίτησης λήψης άδειας χρήσης** ή **άλλες προσεγγίσεις**. Για τους πόρους της υποκατηγορίας 2, οι άλλες προσεγγίσεις είναι μονόδρομος.

¹ Δεν αφορά ειδικό περιεχόμενο, όπως για παράδειγμα αρχαιολογικό περιεχόμενο.

² Δείτε ένα παράδειγμα στο [2] «Συγκεντρωτικός Πίνακας Πόρων».

Αίτηση λήψης άδειας χρήσης

Η διαδικασία αίτησης λήψης άδειας χρήσης μπορεί να είναι από απλή και σύντομη (π.χ. εάν γνωρίζω τον δικαιούχο, ή γνωρίζω ότι παρέχει με ευκολία σχετικές άδειες), έως πολύπλοκη, χρονοβόρα και τελικά ασύμφορη. Άρα, για την *πρώτη υποκατηγορία*, πρέπει να εξετάσω το κόστος, σε χρόνο και χρήμα, της αδειοδότησης των πόρων καθώς και την πιθανότητα να λάβω ή όχι τελικά τη χορήγηση άδειας χρήσης από τον δικαιούχο καθώς και τις ενδεχόμενες προϋποθέσεις χρήσης.

Άλλες προσεγγίσεις

Οι άλλες προσεγγίσεις περιλαμβάνουν τις ακόλουθες πρακτικές:

- Εξετάζω εάν η νομοθεσία, προβλέπει κάποιον περιορισμό στα δικαιώματα του δικαιούχου ο οποίος μου επιτρέπει να χρησιμοποιήσω το πόρο για τη συγκεκριμένη χρήση και σκοπό.
- Αντικαθιστώ το υλικό με ισοδύναμο που διατίθεται με ανοικτές άδειες.
- Δημιουργώ δικό μου υλικό προς αντικατάσταση του υπάρχοντος, το οποίο επίσης θα διαθέσω με ανοικτές άδειες.

Προτεινόμενα βήματα σταδίου Γ

Για κάθε πόρο εκτελώ τα παρακάτω βήματα:

4. Εξετάζω εάν μπορώ να χρησιμοποιήσω τον λεγόμενο «Περιορισμό της παράθεσης αποσπασμάτων» προκειμένου να εντάξω είτε στις σημειώσεις, είτε σε κάποια παρουσίασή μου τμήματα από έργα τρίτων. Αυτό επιτρέπεται όταν σκοπός της παράθεσης είναι η κριτική ή η υποστήριξη γνώμης³ επί του αποσπάσματος ενώ θα πρέπει να εκπληρώνονται και άλλες προϋποθέσεις. Δείτε την παράγραφο «Ποιες είναι οι βασικές προϋποθέσεις για τη χρήση του «Περιορισμού της παράθεσης αποσπασμάτων» (αρ. 19); ή το [4]»
5. Εξετάζω εάν ο πόρος ανήκει στο δημόσιο τομέα. Εάν έχει δημιουργηθεί πριν το 1870 τον χρησιμοποιώ⁴ και ενημερώνω τον πίνακα με τα στοιχεία αιτιολόγησης της απόφασης. Εάν έχει δημιουργηθεί μετά το 1870, πηγαίνω στο επόμενο βήμα.

³ Προσοχή. Η διδασκαλία καθαυτή δεν αποτελεί κριτική ή υποστήριξη άποψης.

⁴ Το τεστ που προτείνεται είναι πολύ απλό, δίδει έναν χοντρικό υπολογισμό στα 140 χρόνια από τη δημιουργία του έργου υπολογίζοντας ότι θα έχουν περάσει τουλάχιστον 70 χρόνια από το θάνατο του δημιουργού και άρα το έργο θα είναι στο δημόσιο τομέα. Παρά τα πιθανά σφάλματα μιας τέτοιας προσέγγισης, μας δίνει μία καλή εκτίμηση κινδύνου σε σχέση με πιθανές προσβολές του δικαιώματος πνευματικής ιδιοκτησίας.

6. Εξετάζω εάν ο συγκεκριμένος πόρος είναι διαθέσιμος με άδεια CC. Εάν ναι, τον χρησιμοποιώ και ενημερώνω τον πίνακα. Εάν όχι, πηγαίνω στο επόμενο βήμα.
7. Αναζητώ να τον αντικαταστήσω με άλλον πόρο που διατίθεται με άδειες CC. Η αναζήτηση γίνεται μέσα από τις μηχανές αναζήτησης ιδίως αυτή των Creative Commons. Δείτε τις οδηγίες [5]. Δεν ξεχνώ να αναφέρω την πηγή και το αντίστοιχο σημείωμα αναφοράς. Ενημερώνω τον πίνακα.
8. Εάν η αντικατάσταση του πόρου δεν είναι δυνατή, εξετάζω εάν μπορώ να δημιουργήσω ο ίδιος το σχετικό υλικό (π.χ. τράβηγμα φωτογραφίας μνημείου, δημιουργία σχεδίου). Δείτε οδηγίες και περιορισμούς στο [4]. Αφού δημιουργήσω τον νέο πόρο τον αδειοδοτώ σύμφωνα με τα όσα αναφέρθηκαν στο Στάδιο αδειοδότησης των πόρων που μου ανήκουν. Εάν δεν μπορώ να δημιουργήσω νέο πόρο, τότε πηγαίνω στο επόμενο βήμα.
9. Ξεκινώ τη διαδικασία αίτησης λήψης άδειας χρήσης για τον πόρο. Συμπληρώνω τον πίνακα «Καταγραφής κατάστασης αιτήσεων λήψης άδειας χρήσης πόρου τρίτων» [2]. Εξετάζω εάν υπάρχουν και άλλοι πόροι που ανήκουν στον ίδιο δικαιούχο προκειμένου να αιτηθώ την άδεια συγκεντρωτικά για όλους. Συντάσσω και αποστέλλω την αντίστοιχη επιστολή [6]. Εάν είναι θετική η απάντηση, χρησιμοποιώ τους πόρους σύμφωνα με τις οδηγίες του δικαιούχου (άδεια χρήσης, αναφορά κτλ). Ενημερώνω τους σχετικούς πίνακες. Εάν είναι αρνητική η απάντηση, επανεξετάζω την αντικατάσταση ή δεν χρησιμοποιώ το συγκεκριμένο πόρο στο ψηφιακό μάθημα.

Εάν εκτιμάτε ότι η διαδικασία αίτησης λήψης άδειας χρήσης μπορεί να είναι απλή και σύντομη (π.χ. εάν γνωρίζω τον δικαιούχο, ή γνωρίζω ότι παρέχει με ευκολία σχετικές άδειες), τότε ίσως θα πρέπει να ξεκινήσετε με το βήμα 9 και σε περίπτωση αρνητικής ή μη απάντησης να συνεχίσετε με τα βήματα 6, 7 και 8.

Δ. Τελικό στάδιο

Αφού ολοκληρωθεί η όλη διαδικασία εκκαθάρισης για όλους τους πόρους που συμπεριλαμβάνω στο Ανοικτό Ψηφιακό Μάθημά μου, συμπληρώνω το έντυπο [7] σύμφωνο διάθεσης υλικού που παρέχει την άδεια στο ίδρυμά μου να δημοσιοποιεί το εκπαιδευτικό υλικό.

Κρατώ για το αρχείο μου τον Συγκεντρωτικό Πίνακα Πόρων, τον Πίνακα «Καταγραφής κατάστασης αιτήσεων λήψης άδειας χρήσης πόρου τρίτων», τις επιστολές αίτησης λήψης άδειας χρήσης και απαντήσεις των δικαιούχων καθώς και το σύμφωνο διάθεσης Ανοικτού Ψηφιακού Μαθήματος και υλικού.

Αναφορές

- [1] Οδηγός: Δικαιώματα Πνευματικής Ιδιοκτησίας και Ανοικτά/Ανοικτοί Μαθήματα/Πόροι.
- [2] Συγκεντρωτικός Πίνακας Πόρων και Πίνακας Καταγραφής κατάστασης αιτήσεων λήψης άδειας χρήσης πόρου τρίτων.
- [3] Οδηγίες Σύνταξης Σημειωμάτων.
- [4] Περιορισμοί και Εξαιρέσεις του Δικαιώματος Πνευματικής Ιδιοκτησίας.
- [5] Οδηγίες αντικατάστασης πόρου.
- [6] Επιστολές αίτησης λήψης άδειας χρήσης πόρων.
- [7] Σύμφωνα διάθεσης Ανοικτού Ψηφιακού Μαθήματος και του υλικού.

Τα κείμενα των αναφορών είναι διαθέσιμα στον ακόλουθο σύνδεσμο:

<http://eclass.gunet.gr/courses/OCGU104/>

Σημειώματα

Προσοχή. Ο οδηγός αυτός δεν συνιστά νομική συμβουλή, δεν μπορεί να καλύψει το σύνολο των εξειδικευμένων περιπτώσεων και δεν μπορεί να υποκαταστήσει συγκεκριμένες συμβουλές από νομικό.

Το Ακαδημαϊκό Διαδίκτυο (GUnet) δεν φέρει ουδεμία ευθύνη από ζημία που μπορεί να προκληθεί από τη χρήση του παρόντος οδηγού.

Ισχύουν τα σημειώματα που αναφέρονται στο [1].

Το έργο **“Κεντρικό Μητρώο Ελληνικών Ανοικτών Μαθημάτων”** υλοποιείται στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» και συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και από εθνικούς πόρους.

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Copyright Ακαδημαϊκό Διαδίκτυο - GUnet 2014.